

Etusivu>Perhe- ja perintöoikeudelliset asiat>Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus

Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus

Kreikka

1 Mitä lakitermi "lapsen huolto" käytännössä tarkoittaa? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen huoltajalla on?

Vanhempainvastuu eli huoltajuus on vanhempien oikeus ja velvollisuus. Se kattaa huolenpidon lapsesta ja tämän omaisuudesta sekä lapsen edustamisen kaikissa häntä ja hänen omaisuuttaan koskevilla asioissa, oikeustoimissa tai oikeudenkäynneissä. Huoltajuuden avulla lapsi saa tällä tavoin suojan, joka kattaa sekä henkilökohtaiset että omaisuuteen liittyvät oikeudet.

2 Kuka lapsen huoltaja yleensä on?

Lapsen huoltajia ovat hänen vanhempansa yhdessä. Vanhempien on tehtävä huoltajuuteen kuuluvat päätökset lapsen edun mukaisesti.

3 Voidaanko lapselle määrätä muu huoltaja, jos lapsen vanhemmat eivät kykene tai ovat haluttomia toimimaan lapsensa huoltajina?

Jos toinen vanhemmista ei voi toimia huoltajana joko käytännön syistä (esimerkiksi jouduttuaan sairaalaan tai vankilaan) tai juridisista syistä (menetettyään oikeustoimikelpoisuutensa), hänen oikeutensa huoltajuuteen säilyy sinänsä voimassa. Hän ei kuitenkaan voi käyttää oikeuttaan, vaan huoltajana toimii yksinomaan toinen vanhempi.

Jos kumpikaan vanhemmista ei voi toimia huoltajana, alaikäiselle lapselle määrätään holhooja. Tällöin vanhempien oikeus huoltajuuteen säilyy sinänsä voimassa, mutta he eivät voi käyttää sitä.

4 Kuinka huoltajuudesta päätetään silloin kun vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen?

Jos vanhemmat saavat avio- tai asumuseron, tuomioistuin päättää huoltajuudesta. Huoltajuus voidaan määrätä toiselle vanhemmalle. Huoltajuus voidaan määrätä yhteiseksi molemmille vanhemmille, jos vanhemmat sopivat yhteishuoltajuudesta ja määräävät samalla myös lapsen asuinpaikan. Tuomioistuin voi määrätä toisinkin, erityisesti niin että huoltajuus jaetaan vanhempien kesken tai että se annetaan kolmannelle henkilölle.

5 Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen lapsen huoltajuudesta, miten sopimus saadaan oikeudellisesti sitovaksi?

Kun tuomioistuimen on päätettävä huoltajuudesta esimerkiksi avio- tai asumuseron yhteydessä, se ottaa huomioon vanhempien mahdolliset sopimukset. Nämä sopimukset eivät kuitenkaan sido sitä. Huoltajuutta koskeville sopimuksille ei ole mitään erityisiä muotovaatimuksia, vaan riittää, että ne toimitetaan lain vaatimalla tavalla tuomioistuimen tietoon. Tavallisesti tuomioistuimelle toimitetaan asiaa koskeva osapuolten kirjallinen sopimus. Jos vanhemmat eroavat yhteisellä sopimuksella ja heillä on alaikäisiä lapsia, laki edellyttää, että tuomioistuimelle toimitetaan kirjallinen sopimus lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta.

Muilla osin vanhemmat voivat järjestää lasten huoltajuuden haluamallaan tavalla ilman muotovaatimuksia tai muodollisia menettelyjä. Niinpä he voivat käytännössä jakaa vastuut keskenään esimerkiksi siten, että toinen vanhempi hoitaa lasta ja toinen hallinnoi lapsen omaisuutta ja huolehtii tämän eduista.

6 Jos vanhemmat eivät pääse yksimielisyyteen lapsen huoltajuudesta, mitä muita keinoja asian ratkaisemiseksi on tuomioistuinkäsittelyn lisäksi?

Jos vanhemmat eivät pääse sopuun huoltajuudesta mutta lapsen etu vaatii ratkaisua asiassa, tuomioistuin päättää huoltajuuskysymyksen. Riidan ratkaisemiseen voidaan vaihtoehtoisesti käyttää sovittelua.

7 Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, mistä lapseen liittyvistä asioista tuomari voi päättää?

Jos vanhempien riidan kohteena on jokin yksittäinen huoltajuutta koskeva seikka ja he tuovat riidan tuomioistuimen käsiteltäväksi, tuomioistuin voi päättää vain tuosta seikasta. Kyse voi olla mistä tahansa huoltajuuden aikana vanhempien välille syntyneestä riidasta, jossa ei ole syntynyt sovintoa mutta jossa on lapsen edun mukaista saada ratkaisu aikaan. Kyse voi olla objektiivisesti tärkeästä asiasta, esimerkiksi lapsen etunimen valinnasta tai kirurgista operaatiota koskevasta päätöksestä. Kyse voi olla myös asiasta, jota ei yleisesti pidettäisi tärkeänä mutta joka vanhempien mielestä on riittävän tärkeä vietäväksi tuomioistuimeen.

8 Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista, tarkoittaako tämä, että hän saa päättää kaikista lasta koskevista asioista kysymättä toiselta vanhemmalta?

Kyllä, näin periaatteessa on, jos asia kuuluu huoltajuuden piiriin ja huoltajuus on annettu toiselle vanhemmalle. Vanhemmat voivat aina päättää, etteivät he noudata oikeuden päätöstä, jolla huoltajuus on annettu vain toiselle vanhemmalle. Senkin jälkeen kun tuomioistuin on antanut päätöksensä, vanhemmat voivat sopia toisenlaisesta järjestelystä, jossa myös toiselle vanhemmalle annetaan tehtäviä lapsen huollossa. Edellytyksenä on tietysti, että järjestely on lapsen edun mukainen.

9 Jos tuomioistuin päättää, että vanhemmilla on yhteishuoltajuus, mitä se käytännössä merkitsee?

Tämä tarkoittaa sitä, että vanhemmat tekevät lapsen huoltoa koskevat päätökset yhdessä.

10 Minkä tuomioistuimen tai viranomaisen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan laittaa lapsen huoltoasia vireille? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Toimivaltainen tuomioistuin on kaikissa tapauksissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka käsittelee asian yhden tuomarin kokoonpanossa (*μονομελές πρωτοδικείο*). Hakemus on toimitettava alueellisesti toimivaltaiselle tuomioistuimelle ja annettava tiedoksi vastaajalle. Myös hakemuksen perustana olevat asiakirjat on toimitettava tuomioistuimelle.

11 Mitä menettelyä näissä asioissa sovelletaan? Onko kiireellisiä tilanteita varten erityistä menettelyä?

Yhden tuomarin kokoonpanossa kokoontuva ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tekee päätöksensä noudattaen erityistä menettelyä, josta säädetään siviiliprosessilain 681(B) ja 681(C) §:ssä. Tämä menettely on luotu työsuuhderitoja varten, ja tarkoituksena on ollut nopeuttaa asioiden suullista käsittelyä tuomioistuimissa. Koska huoltajuuskiistat ovat luonteeltaan varsin henkilökohtaisia, menettelyssä sovelletaan myös tiettyjä avioliittoon liittyvien riita-asioiden menettelysäännöksiä. Hakemuslainkäytön menettelysäännöksiä sovelletaan asiaa käsittelevään viranomaiseen sekä todistusaineiston hankkimiseen tuomioistuimen omasta aloitteesta. Jos huoltajuusriitaan kuitenkin liittyy jokin siviiliprosessilain 592(1) §:ssä tarkoitettu avioridoista (esimerkiksi avioero tai avioliiton mitätöiminen) tai jokin lain 614(1) §:ssä tarkoitettu riidoista (esimerkiksi isyden vahvistaminen), tuomioistuimen on sovellettava menettelyä, josta säädetään siviiliprosessilain 598–612 ja 616–622 §:ssä. Kiireellisiä asioita voidaan hoitaa välitoimilla (*ασφαλιστικά μέτρα*) ja hätätilanteita väliaikais määräyksillä (*προσωρινή διαταγή*).

12 Myönnetäänkö oikeudenkäyntikuluihin oikeusapua?

Kyllä, oikeusapua koskevat yleiset säännöt soveltuvat huoltajuusasioihin.

13 Voiko lapsen huoltoa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Tuomioistuimen huoltajuspäätös voidaan kumota tai sitä voidaan muuttaa, jos päätöksen perustana olleet olosuhteet ovat muuttuneet. Muutoin huoltajuspäätökseen voi hakea muutosta kaikilla tavanomaisilla oikeussuojakeinoilla. Näitä ovat valitus, joka koskee tosiseikkoja ja oikeuskysymyksiä (έφεση), valitus, joka koskee vain oikeuskysymyksiä (kassaatio, αναίρεση), takaisinsaanti (ανακοπή ερημοδικίας) ja hakemus asian ottamisesta uudelleen käsiteltäväksi (αναψηλάφηση). Muutoksenhakuun sovelletaan tavanomaisia, valituksia koskevia vaatimuksia.

14 Joissain tapauksissa lapsen huolto koskevan päätöksen täytäntöönpanoa täytyy hakea tuomioistuimelta tai toiselta viranomaiselta. Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Huoltajuspäätös on täytäntöönpanokelpoinen siviiliprosessilain 950 §:n mukaisesti, mikäli päätöksessä asetetaan veloitteita. Tällä tarkoitetaan sitä, että päätöksessä ei ratkaista pelkästään alaikäisen lapsen huoltajuus ja -tapaamisoikeuskysymystä, vaan siinä myös määrätään toimittamaan tai palauttamaan lapsi tai määrätään lapsen tapaamisoikeutta koskevista järjestelyistä tai kielletään osapuolia ryhtymästä päätöksen kanssa ristiriidassa oleviin menettelyihin. Erityisesti seuraavia määräyksiä voidaan antaa: a) päätöksessä, jossa määrätään vanhempaa toimittamaan tai palauttamaan lapsi toiselle vanhemmalle, määrätään samalla vanhempi, jonka luona lapsi nyt on, noudattamaan päätöstä sillä uhalla, että muussa tapauksessa hänet määrätään automaattisesti maksamaan 50 000 euron sakko osapuolelle, joka on vaatinut lapsen toimittamista tai palauttamista, tai että hänet vangitaan väliaikaisesti enintään vuoden ajaksi tai että molemmat uhat pannaan täytäntöön yhtä aikaa (epäsuora täytäntöönpano, έμμεση εκτέλεση); b) jos vanhemman oikeutta tavata lasta loukataan, tapaamisoikeutta koskevassa päätöksessä voidaan asettaa tapaamisoikeutta loukkaavalle henkilölle sakon tai vangitsemisen uhka (täydentävä täytäntöönpano, αναπληρωματική εκτέλεση).

15 Millä tavoin tulee menetellä, jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tässä jäsenvaltiossa?

Kreikan hallintoviranomaiset tunnustavat muissa jäsenvaltioissa annetut tuomioistuinten huoltajuspäätökset automaattisesti ilman muita muodollisuuksia. Kreikkalaisilla tuomioistuimilla on valta päättää, ovatko ulkomailla annetut tuomioistuinten päätökset päteviä ja hyväksytäänkö ulkomaalaisen tuomioistuimen päätöksen tunnustamista koskeva pyyntö, eikä kreikkalaisen tuomioistuimen tarvitse tätä ennen tutkia päätöksen antamisjäsenvaltion tuomioistuimen tuomiovaltaa. Kun päätöksen tunnustamista haetaan Kreikassa, asiaa käsittelevä tuomioistuin voi kieltäytyä päätöksen tunnustamisesta, jos a) päätös on vastoin Kreikan oikeusjärjestyksen perusteita (tällöin tuomioistuin ottaa aina huomioon, mikä on parasta lapsen edun kannalta) tai b) päätös ja huoltajusasiassa myöhemmin annettu kreikkalaisen tuomioistuimen päätös ovat ristiriidassa keskenään. Lisäksi jos kreikkalaisella tuomioistuimella on tuomiovalta neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 mukaisesti lapsen asuinpaikan perusteella, se voi sen jäsenvaltion tuomioistuimena, jossa tunnustamista haetaan, päättää lasta koskevan huoltajusasian toisella tavalla omassa, myöhemmin annettavassa päätöksessään. Tällöin kreikkalaisen tuomioistuimen ei tarvitse tutkia päätöksen antamisjäsenvaltion tuomioistuimen tuomiovaltaa eikä tässä jäsenvaltiossa annetun tuomion lainvoimaisuutta (esimerkiksi onko päätöksen valitusaika päättynyt).

16 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee tässä jäsenvaltiossa kääntyä, jos halutaan vastustaa sitä, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuspäätös tunnustetaan? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Edellä kuvatuissa asioissa tuomiovalta kuuluu yhden tuomarin kokoonpanossa kokoontuvalle ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, joka käsittelee asian noudattaen riitaan sovellettavaa menettelyä.

17 Mitä lakia tuomioistuin soveltaa lapsen huolto koskevassa oikeudenkäynnissä silloin kun lapsi tai osapuolet eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai kun he ovat eri maiden kansalaisia?

Vanhempien ja lasten suhteisiin sovelletaan seuraavia, ensisijaisuusjärjestyksessä lueteltuja säännöksiä: 1) sen valtion laki, jonka kansalaisuus heillä molemmilla on viimeksi ollut; 2) sen valtion laki, jossa heillä on viimeksi ollut yhteinen asuinpaikka; 3) sen valtion laki, jonka kansalaisuus lapsella on.

Päivitetty viimeksi: 21/10/2016

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.